

Může právní předpis České vlády vůbec omezit základní lidská práva? Když šlo o cukr, Ústavní soud zrušil právní předpis raz dva, ale kauza Cukr je pro Ústavní soud nad lidskou svobodu

- CZ24 News | 26. prosince 2020

ČESKO: Ústavní soud vzkázal jedné ze stěžovatelek, že se jí **vládní opatření „pro boj s koronavirem“ nijak nedotýkají a nezasahují do její právní sféry**. Nevadí, že může opustit domov jen tehdy, pokud splňuje jednu z mála výjimek pro vycházení. Nevadí, že její syn, který se ani ne před rokem zotavil z velmi, velmi vážné nemoci, nesmí chodit do školy, kam se velmi těšil. Nevadí, že se nesmí svobodně shromažďovat. Nevadí, že se nesmí stýkat s přáteli a blízkými lidmi. Nic z toho NEZASAHUJE do jejích práv. Je totiž úplně normální, podle našich ústavních soudců, že vám vláda může sebrat jakékoli základní právo.

Upozorňujeme na mimořádně kvalitní článek (ano, konvenuje nám, no a co) od Jaroslava Kuby publikovaný na Právním prostoru pod názvem [„K právnímu státu tři dekády poté“](#).

Jak jsme psali na jaře, Ústavní soud by se nad ní smíloval (doufejme) jen tehdy, když by ji policisté postřelili za neuposlechnutí výzvy neopouštět domov. Možná by stačila i desetitisícová pokuta za to, až se v lednu pokusí koupit si žárovku nebo alobal nebo boty pro syna.

Ve zkratce: Ústavní soud odmítá přezkoumat vládní opatření, protože tvrdí, že zatím nikdo neprokázal, že mu zasáhla do práv a bez toho nemůže nic dělat. Rozhodoval stejně i v minulosti? NE.

Když šlo o cukr, Ústavní soud zrušil právní předpis raz dva

Ač jsem si dala předsevzetí, že zkusím pár hodin během svátků nemyslet na to, že žijeme v totalitě a nebudu si zoufat nad tím, že lidská práva zemřela, probudila jsem se na Štědrý den v 5.30 a první myšlenka, která mi bleskla hlavou, byla: „*Ústavní soud určitě někdy zrušil právní předpis i tehdy, když nedošlo k onomu požadovanému „individualizovanému zásahu orgánu veřejné moci, proti němuž by fyzická osoba nebo právnická osoba byla oprávněna podat ústavní stížnost.*“

Protože v současné době neexistuje odpočinek a neexistuje možnost nehledat cestu, jak z tohoto pekla ven, sedla jsem i na štědrodenní dopoledne k notebooku a hledala. Snaha se vyplatila. Našla jsem jeden nález [Ústavního soudu](#). A teď se dobře posaďte, připravte si talíř sladkostí a v klidu žvýkejte. Budete ten cukr potřebovat, aby vám nervy nevypověděly službu. Budu vám vyprávět vánoční pohádku.

Cukrová pohádka

Byl jednou jeden cukrovar. Ten podal v roce 2000 ústavní stížnost proti opatření Ministerstva zemědělství o stanovení zvláštní individuální kvóty na cukr pro hospodářský rok 2000/2001. Tímto opatřením stanovilo ministerstvo stěžovateli individuální kvótu na cukr. Spolu s ústavní stížností podal cukrovar návrh na zrušení nařízení vlády č. 51/2000 Sb., kterým se stanoví opatření a podíl státu na tvorbě podmínek pro zajištění a udržení výroby cukrovky a cukru a stabilizaci trhu s cukrem.

Evidentně šlo o strašně důležitou věc. Kam se hrabe takové totální omezení svobody pohybu nebo zákaz výuky na školách.

Můžete namítat, že nemáme formální opatření ministerstva s číslem jednacím, které by nám stanovilo každému zvlášť, jaké zboží v supermarketu můžeme a nemůžeme nakupovat. Nemám seznam určený pro Vendulu Zahumenskou, ale mám ho daný obecně a nemůžu ho nijak změnit. V materiálním smyslu takové opatření vůči každému jednomu z nás máme. Není možné odmítnout lidem přístup k soudu jen proto, že neexistuje cár papíru, když reálně omezení existují a jsou tvrdě vymáhána.

Nebo mám názory ústavních soudců skutečně chápat tak, že zde máme obecná krizová opatření (právní předpisy), která ale ke svému provedení potřebují ještě další individuální opatření? Teprve těmi se by se stanovily každému občanovi konkrétně mantinely, ve kterých se smí pohybovat? Dostanu individuální večerku a individuální seznam míst, kam smím chodit? Pak bych se proti takovému individuálnímu opatření bránila ústavní stížností a s ní bych spojila návrh na zrušení některého „vládního opatření pro boj s koronavirem.“ Takové individuální opatření ale nikdy nezískám. Proto tvrdím, že mám takové opatření v materiálním slova smyslu. Anebo tvrdím, že mi tedy žádná konkrétní povinnost uložena nebyla a tudíž ani nemůže být sankcionována třeba pokutou. To je samozřejmě totální blbost, ale Ústavní soud nám podobnou nehoráznost tvrdí.

Ve skutečnosti je možný jedině tento výklad: obecné je usnesení o vyhlášení nouzového stavu, které má podle ústavního zákona o bezpečnosti ČR stanovit, jaká práva je vůbec možno omezit a v jakém rozsahu (v podrobnostech to hned v březnu ještě před rozhodováním Ústavního soudu [vysvětlil advokát Tomáš Sokol](#); škoda, že si to asistenti ústavních soudců nepřčetli, pak by to možná pochopili). To je obdoba nařízení vlády v cukrovarové kauze.

A na základě tohoto usnesení jsou vydávána KONKRÉTNÍ krizová opatření (ta jsou obdobou

onoho opatření ministerstva, které stanovilo kvóty na cukr v případě cukrovaru). Tato krizová opatření naplňují všechny znaky opatření obecné povahy a je naprosto evidentní, že takto na ně mělo být od počátku nahlíženo (my jsme pro tento závěr předložili argumentaci už na jaře). To se ale nikomu nehodilo do krámu, protože pak by se proti nim mohli občané efektivně bránit. Pak by nebylo možné měsíce nebo i roky zamlžovat situaci a bránit tomu, aby se lidé mohli obrátit na soud a žádat ochranu před zvlí exekutivy.

Evropský soud pro lidská práva a přezkum právních předpisů

ESLP také nemá podle evropské Úmluvy na ochranu lidských práv a základních svobod obecně pravomoc přezkoumávat právní předpisy. To mu však nebrání na bázi individuální stížnosti přezkoumat, zda pro konkrétní osobu právní předpis nevyvolává účinky, které by byly v rozporu s Úmluvou. **Činí tak v případě zvláštních okolností, pokud stěžovatel je v důsledku samotné existence právního předpisu nucen upustit od určitého chování, které je pro něj běžné a zároveň nelze po něm oprávněně vyžadovat, aby se vystavil nějaké individuální aplikaci práv vůči němu.**

Tak tomu bylo například v případě *Dudgeon proti Spojenému království* (rozhodnutí bývalé Evropské komise pro lidská práva ze dne 13. 3. 1980, č. 7525/76), kde se jednalo o zákonný zákaz homosexuálních sexuálních styků. Podle Komise **zákon může sám o sobě představovat porušení práva jednotlivce, pokud jednatel je přímo dotčen tímto zákonem i bez nějakého konkrétního aktu aplikace práva.** V daném případě stěžovatel byl takto přímo dotčen, protože to byl homosexuál, na kterého se zákaz vztahoval (body 85-86 rozhodnutí).

Předpokládám ale, že Ústavní soud vymyslí spoustu zbytečných blábolů o tom, proč se opatření přímo nedotýkají našich práv a že cukrovar měl ono individuální opatření, které mu na základě nařízení stanovilo kvótu na cukr. Milí soudci, opatření vlády taky a přímo zasahují do našich základních práv. Nesedíme doma dobrovolně, ale proto, že nám to vláda nařídila.

Vládu tehdy u Ústavního soudu zastupoval jeden právník, JUDr. Pavel Rychetský. Shoda jmen se současným předsedou Ústavního soudu není náhodná. Proto je obzvláště zářezující, že o svém vlastním nálezu soud neví.

O návrhu na zrušení vládního nařízení rozhodovalo plénum (všichni soudci). Plénum uznalo, že v tak vážné věci, jak jsou kvóty na cukr, je možné, aby cukrovar nevyčerpal všechny prostředky, které jinak k ochraně svého práva měl.

Z nálezu:

“ V nálezu vyhlášeném pod č. 243/1999 Sb., vyjádřil Ústavní soud zásadu, že eventuální námitku, že stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje, nemůže Ústavní soud akceptovat, jde-li o stížnost, která svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Není sporu o tom, že v dané věci tomu tak je, o čemž ostatně svědčí i vyjádření účastníka řízení o závažnosti problematiky. Je tedy zřejmé, že jsou splněny podmínky § 75 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Proto Ústavní soud pouze konstatuje, že nesdílí názor účastníka řízení o možnosti opravného prostředku ve správním řízení, resp. možnosti správní žaloby v dané věci, aniž by považoval za nutné tento svůj nesouhlas dále rozvádět a odůvodňovat, neboť je zřejmé, že o věci by byl, dle cit. ustanovení zákona o Ústavním soudu, oprávněn jednat i za situace, že by k nevyčerpání procesních prostředků skutečně došlo.”

Komentář: Chce snad Ústavní soud říct, že v případě vládních opatření pro „boj s

koronavirem“ nepřesahuje stížnost zájmu individuálního stěžovatele? Zákazy, se milí soudci, týkají všech lidí. To, že vy jste spokojeni, jste-li zavřeni ve svých vilách či bytech, neznamená, že ostatním nevadí, že nesmí vycházet. Uvědomte si, že je absolutně porušena zásada čl. 2 Listiny: Lidé už nesmí činit vše, co není zakázáno. V dnešních dnech smíme dělat jen to, co je nám dovoleno! A to opravdu, ale opravdu není v pořádku. (Schválně to porovnejte s tím, jak v [nálezu Pl. ÚS 8/20 ústavní soudci ve vztahu k na jaře vyhlášenému nouzovému stavu vyžadují, že musíte prokázat, že stížnost přesahuje vaše individuální zájmy](#)).

Pokračování pohádky: Ústavní soud tedy ve věci cukrovarů připustil, že může přezkoumat právní předpis na základě individuální stížnosti, i když ve skutečnosti nebyl právní předpis vůči cukrovaru „použit“ v nějakém jiném významu, než jsou všechna vládní opatření použita proti všem občanům ČR a proti mnoha právníkům osobám. **Přesto Ústavní soud řekl, že bude právní předpis přezkoumávat!**

Ústavní soud vážně rozčílilo, že došlo k zásahu do základního práva na svobodné podnikání. Ústavní soud odlišil toto hospodářské právo od základních přirozených práv (např. **od práva na svobodu pohybu**), která prý **vyvěrají přímo z lidského bytí**. Podle našeho vnímání světa toto rozlišení jasně dokazuje, že právo na svobodu pohybu si tedy zaslouhuje ještě vyšší ochranu než „pouhé“ právo hospodářské.

Z nálezu:

*„V nálezu Pl. ÚS 32/95, vyhlášeném pod č. 112/1996 Sb., Ústavní soud konstatoval, že práva uvedená v hlavě IV. Listiny nazvané „Hospodářská, sociální a kulturní práva“, jsou konkretizována výslovně až příslušným zákonem, a na jeho základě a v jeho mezích je možné se těchto práv a svobod dovolávat. **Dále Ústavní soud uvedl, že tato práva tedy nepůsobí bezprostředně (na rozdíl od práv vyvěrajících přímo z lidského bytí, jako je právo na život, nedotknutelnost osoby, osobní svobody apod.), ale vyžadují ke své realizaci součinnost dalších faktorů. Těchto práv, uvádí se v nálezu, se lze podle čl. 41 odst. 1 Listiny, tedy dovolávat jen v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.** Podle stejných zásad rozhodl Ústavní soud v nálezu Pl. ÚS 35/95, vyhlášeném pod č. 206/1996 Sb., když vyslovil, že povinnosti zákonného vymezení obsahu, rozsahu a způsobu poskytování základního práva (v tomto případě práva na bezplatnou zdravotní péči) se zákonodárce nemůže zbavit tím, že zplnomocní orgán moci výkonné k vydání norem nižší právní síly než zákon, které by určovaly, namísto zákona, meze těchto základních práv či svobod.“*

Dále Ústavní soud v nálezu řekl, že:

„Lze tedy shrnout, že ústavní vymezení odvozené normotvorby exekutivy spočívá na následujících zásadách:

- nařízení musí být vydáno oprávněným subjektem,*
- **nařízení nemůže zasahovat do věcí vyhrazených zákonu (nemůže tedy stanovit primární práva a povinnosti),***
- musí být zřejmá vůle zákonodárce k úpravě nad zákonný standard (musí být tedy otevřen prostor pro sféru nařízení).*

Podle čl. 26 odst. 1 Listiny je každému zaručeno právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost, přičemž odst. 2 předpokládá, že zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností. Je tedy zřejmé, že se jedná o základní právo, které ve smyslu výše

uvedených nálezů nepůsobí sice bezprostředně, a lze se ho dovolávat jen v mezích zákonů, na druhé straně však pro jakékoliv limity takového podnikání či činnosti existuje výhrada zákona.“

Jak naše pohádka dopadla? Ústavní soud problematické nařízení vlády zrušil.

Z nálezu:

„Lze tedy shrnout, že napadené nařízení vlády porušuje výhradu zákona stanovenou čl. 26 odst. 1 Listiny a formou nařízení omezuje svobodné podnikání způsobem, který zákon nepředpokládá ani rámcově neupravuje. Jinak řečeno, přistoupil-li Ústavní soud ke zrušení podzákonných předpisů z důvodu, že meze vytvořené zákonodárcem pro legislativní činnost exekutivy jsou neurčité, tím spíše tak musí učinit v oblasti, kde legislativní iniciativu vlády zákon nepředpokládá vůbec. Tento exces je dostatečným důvodem pro zrušení napadeného právního předpisu, aniž by bylo nutné se blíže zabývat dalšími námitkami a argumenty navrhovatelky a účastníka řízení.“

V případě vládních opatření „pro boj s koronavirem“ Ústavní soud výše popsaná pravidla neuplatňuje

Ústavní soud se v případě stěžovatelky ani v jiných případech vůbec neobtěžoval prozkoumat, jestli vládní opatření „pro boj s koronavirem“ zasáhla do základních práv, když je každému dítěti zjevné, že opatření sama do práv zasahují. Ústavní soud nepřezkoumal, zda opatření nejsou preter legem, tedy jestli nestanoví nové povinnosti a nezasahují do práv tam, kde to může učinit pouze zákon. Stížnosti ([dokonce i v případě zákazu vycestovat ze země](#)) odmítl s tím, že nemá vůbec žádnou možnost na základě individuální stížnosti přezkoumat právní předpis. Jeho vlastní judikatura ale usvědčuje 15 soudců ze lži. Možnost mají. Stačí jen chtít. Bohužel toto lhaní závažně ohrožuje životy a zdraví milionů lidí.

Může právní předpis vlády vůbec omezit základní lidská práva?

Nad rámec naší cukrovarnické pohádky upozorňujeme na závěry, které Ústavní soud učinil v nálezu o poskytování [zdravotní péče](#). A ano, jde o nález z dob, kdy Ústavní soud ještě fungoval, protože byl obsazen skutečně dobrými právníky. Zlatá devedesátá, co?

*„Zejména v nálezu, sp. zn. Pl. ÚS 32/95, vyvodil, že přímo Listinou uvedená rozdílná úprava jednotlivých základních práv umožňuje tvrdit, že zatímco koncepce základních lidských práv je vyjádřena tím, že **omezení jakékoli formy těchto práv je možné „bez dalšího“ jen zákonem, práva uvedená v hlavě čtvrté Listiny, nazvaná Hospodářská, sociální a kulturní práva, mezi něž patří i čl. 31, jsou konkretizována výslovně až příslušným zákonem a na jeho základě (v jeho mezích) je možné se těchto práv a svobod domáhat (čl. 41 odst. 1 Listiny)...***

V první řadě jsou to lidská práva, která vyvěrají přímo z lidského bytí, a pouze tato skutečnost je základem vymezení jejich ústavního obsahu o rozsahu. Jedná se o hodnoty, které obsahují základní práva pro uchování integrity člověka a zajištění jeho důstojnosti, jako jsou např. právo na život, nedotknutelnost osoby a osobní svoboda. Takováto práva jsou nezadatelná, nescizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná (čl. 1 Listiny). Jejich meze mohou být upraveny za podmínek stanovených Listinou a pouze zákonem (čl. 4 odst. 2 Listiny). Jsou to práva základní.

Naproti tomu lidská práva a svobody obsažená v hlavě čtvrté jako „Hospodářská, sociální a kulturní práva“ (sémanticky již bez přívlastku „základní“), vyžadují ke své realizaci součinnosti dalších faktorů; nepůsobí bezprostředně jako práva výše zmíněná. Zcela evidentní je tento fakt u

*pojednávaného čl. 31 Listiny, věty druhé. Právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky je tu zúženo na rozsah veřejného pojištění a je tedy odkázáno na retribuci pojistných částek. Celá tato hlava čtvrtá ve svém souhrnu je závislá na dosažené hospodářské a sociální úrovni státu a s tím spojené výše životní úrovně. **Toto právo spadá pod režim čl. 4 odst. 1 Listiny, kdy povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona v jeho mezích a jen při zachování základních lidských práv.***

Čl. 4 odst. 1 zní:

Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.

Čl. 4 odst. 2 zní:

Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“) upraveny pouze zákonem.

Tedy se Ústavní soud nepotřeboval zabývat ještě ustanovení čl. 4 odst. 3, které je ale pro dnešní dobu také mimořádně důležité:

Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.

To, že vládní opatření NEJSOU zákonem a nejsou ani an jeho úrovni, vyplývá naprosto jasně ze zákona č. 240/2000 Sb., krizový zákon. Jeho § 31 odst. 4 totiž říká: „Plnění povinností uvedených v odstavci 3 může fyzická osoba odmítnout, pokud by jejich plněním ohrozila život nebo zdraví vlastní nebo jiných osob anebo pokud jsou povinnosti jí ukládané v rozporu se zákonem.“

Současný Ústavní soud nic z toho, co dřív říkal ve své vlastní judikatuře, nerespektuje. Namísto toho soudkyně a soudci lžou a obviňují z vlastní neschopnosti stěžovatele.

Zdroj: <https://stavbeznouze.cz>